

Jaarverslag | 2016

RAAD VOOR HET WETENSCHAPSBELEID
BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Inhoud

3 Voorwoord

5 Organisatie

9 Activiteiten

11 Adviezen

Voorwoord^{RWB^{BHG}}

Voorwoord

Beste lezers,

In 2016 heeft de RWB zich voornamelijk toegelegd op de verrijking en de promotie van het Gewestelijk Innovatieplan (GIP) 2016-2020.

Het is niet eenvoudig om nieuwe instrumenten te ontwikkelen voor de ondersteuning van creatieve activiteiten en deze vervolgens bekend te maken bij kleine, middelgrote en grote ondernemingen. Elke onderneming koestert haar eigen verwachtingen en bijna niemand heeft de tijd om de nieuwe maatregelen aandachtig te bestuderen. Het is dan ook van groot belang om het aanbod aan programma's te vereenvoudigen en op een heldere manier te communiceren zodat de boodschap niet verdwijnt in de grote informatiestroom die ons doelpubliek elke dag moet verwerken.

We hebben een bijzondere aandacht besteed aan de kritieke "scale-up" fase van kleine innovatieve ondernemingen. Dat moment is immers een keerpunt waarbij de financiële steun overgaat van de openbare naar de privésector. Weinig ondernemingen slagen erin om deze moeilijke stap naar de markt probleemloos te zetten.

Ook de toegang van de non-profitsector tot de gewestelijke steunmaatregelen voor onderzoek en innovatie was het onderwerp van heel wat controverse. Deze doelgroep biedt nieuwe mogelijkheden, maar zorgt ook voor een verspreiding van de middelen.

Bruggen bouwen tussen onderzoek en industrie blijft één van onze grootste bekommernissen. Via specifieke beurzen zoals Doctiris of de innovatiecheques van het Boost-programma, kunnen onderzoekers die een loopbaan in de industrie willen uitbouwen, zich voorbereiden op hun toekomst. Deze schakel moet in de toekomst nog verder worden uitgebouwd.

Elk jaar verbindt de RWB zich ertoe om via een positieve kritische analyse de steunmaatregelen te doen evolueren om een aantrekkelijke en inclusieve toekomst voor de jongeren in ons Gewest te garanderen. De uitdagingen waaraan een grote stad het hoofd moet bieden zijn katalysatoren voor onderzoek en er bestaan steeds meer innovatieve initiatieven om die uitdagingen aan te gaan. Het is geen gemakkelijke taak, maar het is essentieel om bij te leren aan de hand van deze collectieve experimenten. Experimenten laten ons toe om dingen uit te proberen en fouten te maken. We moeten er de nodige lessen uit trekken zonder simplistische oordelen te vellen.

We wensen u veel leesplezier en hopen dat dit verslag u zin geeft om deel te nemen aan onze activiteiten. Kritische opmerkingen en voorstellen zijn essentieel om vooruit te gaan. Aarzel dus niet om contact op te nemen met de medewerkers van Innoviris, een dynamisch team met een luisterend oor.

Innovatief Brussel is vastberaden op weg...

Léopold Demiddeleer

Président

Organisatie^{RWB^{BHG}}

Organisatie

Wettelijke basis en opdracht

De ordonnantie van 26 juni 2003 over de oprichting van het Brussels Instituut voor Wetenschappelijk Onderzoek en Innovatie, legt vast dat het Instituut verantwoordelijk is voor het secretariaat van de Raad voor Wetenschapsbeleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (RWB^{BHG}).

De RWB^{BHG} werd in het leven geroepen door [de ordonnantie van 10 februari 2000](#). Zijn opdracht is om de Brusselse Hoofdstedelijke Regering te adviseren bij het voorbereiden van het gewestelijk wetenschapsbeleid. Daarom formuleert de Raad, op aanvraag of op eigen initiatief, adviezen en aanbevelingen over allerlei onderwerpen die betrekking hebben op deze materie.

Werking

De RWB^{BHG} werkt op drie niveaus :

- de plenaire vergadering wordt minstens vier keer per jaar georganiseerd. Enkel tijdens deze vergaderingen worden adviezen, aanbevelingen, verslagen of andere publicaties uitgebracht
- het bureau bereidt de zittingen van de plenaire vergadering voor en zorgt voor de opvolging. Het voert de opdrachten uit die door de leden van de vergadering worden toegekend. Daarnaast verzekert het bureau de communicatie tussen de leden van de vergadering en de werkgroepen
- de werkgroepen worden aangesteld tijdens de plenaire vergadering. Een werkgroep bestudeert specifieke vragen die tijdens de vergadering worden gesteld.

Het concrete resultaat van het werk van de RWB^{BHG} bestaat dus uit adviezen en aanbevelingen die worden voorgelegd aan de Regering, de Raad van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Economische en Sociale Raad van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Plenaire vergadering

De plenaire vergadering bestaat uit 20 leden die door de Regering worden benoemd:

- 10 leden die de Brusselse instellingen voor universitair en hoger onderwijs vertegenwoordigen (volgens een lijst van de Regering)
- 10 leden die de werkgevers- en werknemersorganisaties (elk 5) vertegenwoordigen die zetelen in de Economische en Sociale Raad van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Daarnaast zijn volgende personen op de plenaire vergadering aanwezig:

- één lid zonder deliberatief stemrecht, benoemd door de Minister van Wetenschappelijk Onderzoek
- één lid zonder deliberatief stemrecht, benoemd door de Minister van Economie
- één waarnemer, facultatief benoemd door de andere Ministers en Staatssecretarissen
- twee experts, zonder deliberatief stemrecht, die de collectieve onderzoekscentra van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vertegenwoordigen

De leden worden door de Regering benoemd voor een periode van vier jaar.

In december 2012 eindigde het derde mandaat van de Raad. Na gesprekken met de betrokken partners heeft de Regering op 7 februari 2013 een nieuwe Raad samengesteld. Het mandaat van de huidige Raad eindigt in februari 2017.

Op 31 december 2016 was de nieuwe Raad als volgt samengesteld:

Vertegenwoordigers van de instellingen voor universitair en hoger onderwijs:

Serge SCHIFFMANN - Université Libre de Bruxelles

Daniele CARATI - Université Libre de Bruxelles

Olivier WITMEUR - Université Libre de Bruxelles

Patrick DE BAETSELIER – Vrije Universiteit Brussel

Philippe CLAEYS – Vrije Universiteit Brussel

Anne Bovy – Université Catholique de Louvain

Annick MASSON – Haute Ecole Lucia de Brouckère – Institut Meurice

Michel HUBERT – Université Saint-Louis – Bruxelles

Damien HUVELLE – Haute Ecole Léonard de Vinci

Kristin VAN DEN BUYS – Erasmushogeschool Brussel

Vertegenwoordigers van de representatieve werkgeversorganisaties die zetelen in de ESR^{BHG}:

Léopold DE MIDDELEER – Solvay

Floriane de KERCHOVE – Agoria

Elie MISRACHI – UCM

Fabian SCUVIE – Essenscia

Bart DE GREEF – Pharma.be

Vertegenwoordigers van de representatieve werknemersorganisaties die zetelen in de ESR^{BHG}:

Valérie CLEREN – ACLVB

Christine SCHAUT – ACV

Marcelo BURDA – ABVV

Samuel DROOLANS – ABVV

Jan DEGADT - ACV

Daarnaast zijn volgende personen zonder debileratief stemrecht op de plenaire vergadering aanwezig:

Experten die de collectieve onderzoekscentra van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vertegenwoordigen:

Valérie POLLET – WTCB

Jeroen DELEU – SIRRIS

Vertegenwoordiger van de Minister van Economie:

In 2016 werd een oproep gelanceerd om de nieuwe vertegenwoordiger aan te stellen.

Vertegenwoordiger van de Staatssecretaris belast met Wetenschappelijk Onderzoek:

Xavier LEPOIVRE

Waarnemers van de Ministers en de Staatssecretarissen:

In 2016 werd een oproep gelanceerd om de nieuwe waarnemers aan te stellen.

Ook de directie van Innoviris is uitgenodigd om als waarnemer deel te nemen aan de plenaire vergaderingen van de Raad.

Het bureau

Het bureau bestaat uit 5 leden, onder wie de voorzitter, 2 leden die zijn voorgedragen door de instellingen voor universitair en hoger onderwijs, een vertegenwoordiger van de werknemersorganisaties en een vertegenwoordiger van de werkgeversorganisaties.

Tijdens de vergadering van 11 maart 2013 heeft de plenaire vergadering volgende leden benoemd:

De voorzitter: Léopold Demiddeleer – Solvay

De vicevoorzitter: Patrick De Baetselier – VUB

De andere leden van het bureau:

Jan Degadt – ACV

Floriane de Kerchove – Agoria

Olivier Witmeur – ULB

De werkgroepen

De werkgroepen zijn samengesteld uit leden die worden aangesteld door de plenaire vergadering. Ze worden gekozen volgens hun competenties met betrekking tot de materie die zal worden behandeld. Elke werkgroep duidt zijn eigen voorzitter aan en kan externe experts vragen om mee te werken. De duur van de opdracht is in dat geval beperkt tot de expertise waarvoor ze worden benoemd. De conclusies van de werkgroepen worden voorgelegd aan de leden van de plenaire vergadering.

Activiteiten ^{RWB^{BHG}}

Activiteiten

De activiteiten van de Raad gingen in 2016 verder met het voorzetten van de twee werkgroepen maatschappelijke innovatie en interregionale samenwerking en het oprichten van een werkgroep over het Gewestelijk Innovatieplan en de nieuwe OOI Ordonnanties.

In 2016 waren dus 3 werkgroepen lopende:

1. Maatschappelijke innovatie

Hoe kan, naast de technologische vorderingen, ook de sociaaleconomische impact van onderzoek en innovatie onder de aandacht worden gebracht? Wat is bijvoorbeeld de toegevoegde waarde van living labs? Hoe kunnen stakeholders betrokken worden?

2. Interregionale samenwerking

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is een stadsgewest met weinig middelen. Daarom moet Brussel samenwerken met andere gewesten, het federaal en het Europees/internationaal niveau. In de toekomst zullen er concrete samenwerkingsvoorstellen binnen bepaalde thema's of programma's worden ingediend. Voorbeelden van een mogelijke samenwerking zijn een gezamenlijke NCP-werking en een gezamenlijke evaluatie van bepaalde programma's, gemeenschappelijke thema's en/of maatschappelijke uitdagingen waarvoor het BHG moet samenwerken met één of meerdere partners.

3. Gewestelijk Innovatieplan en Ordonnanties

Begin 2016 werden het nieuwe Gewestelijke Innovatieplan en de nieuwe OOI Ordonnanties na hun eerste lezing door de Regering goedgekeurd. De procedure schrijft voor dat de Regering vervolgens het advies vraagt van de RWB^{BHG} over het plan en de Ordonnanties, alvorens tot een tweede lezing over te gaan. Deze vraag tot advies werd op 29 april 2016 geformuleerd, waarop de Raad besliste om een werkgroep "Gewestelijk Innovatieplan en Ordonnanties" op te richten, om binnen de wettelijke termijn van 60 dagen een gefundeerd en gebundeld advies aan de Regering te kunnen geven.

De leden van de Raad achtten de werkgroep rond het Gewestelijk Innovatieplan en Ordonnanties en het bijhorende advies prioritair. Deze werkgroep leidde dan ook tot een advies binnen de vastgestelde termijn. De eerste twee werkgroepen, met name de werkgroep maatschappelijke innovatie en interregionale samenwerking, hebben nog niet geleid tot een advies. De activiteiten binnen deze twee werkgroepen worden in 2017 hervat en moeten op korte termijn tot een advies leiden.

Bijkomend werd een werkgroep rond communicatie en sensibilisering van OOI middelen opgericht, in antwoord op advies nr. 46 van de werkgroep "middelenbesteding aan de OOI". Deze werkgroep moet in 2018 tot een advies leiden.

Adviezen^{RWB^{BHG}}

Advies

nr. 47

Advies nr. 47 omtrent het Gewestelijk Innovatieplan 2016-2020 en de nieuwe OOI Ordonnanties

Dit advies werd voorbereid door het secretariaat van de RWB^{BHG} en goedgekeurd op 24 juni 2016.

Voorwoord

Overeenkomstig artikel 4 § 1, lid 2 van de Ordonnantie van 10 februari 2000 (BS 16.03.2000), heeft de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest via zijn Staatssecretaris, mevrouw Fadila Laanan, bij de Raad voor het Wetenschapsbeleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een adviesaanvraag ahangig gemaakt betreffende het Gewestelijk Innovatieplan (GIP) 2016-2020 en de nieuwe Ordonnanties voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie (OOI). Deze twee documenten werden bij eerste lezing goedgekeurd door de Regering op 29 april 2016.

De Raad voor Wetenschapsbeleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (RWB^{BHG}) formuleert een gemeenschappelijk advies voor zowel het nieuwe GIP als de Ordonnanties. De leden spreken de voorkeur uit voor een algemeen advies, veeleer dan in te gaan op details.

Advies van de RWB^{BHG}

De RWB^{BHG} bevestigt het integratief en compleet karakter van zowel het GIP als de Ordonnanties. Beiden getuigen van creativiteit, door bijvoorbeeld in te zetten op spin-outs en co-creatie, en hanteren een doortastende strategie voor het versterken van de band tussen de industrie en academische wereld (bijvoorbeeld Doctiris). De Ordonnanties garanderen bovendien een maximale dekking van potentiële innovatie ondersteuningsmaatregelen binnen het kader van de huidige nationale en Europese wetgeving. Ze openen een breed spectrum aan potentiële maatregelen, wat niet wegneemt dat deze niet rechtstreeks in de besluiten worden opgenomen. De RWB^{BHG} bedankt de gewestelijke verantwoordelijken voor dit goede werk.

Desalniettemin formuleert de Raad een aantal bemerkingen, die hij integreert in een algemeen advies aan de Regering op vijf domeinen.

Scale-ups (PRI)

Scale-up bedrijven bevinden zich in een meer mature fase die directer bijdraagt tot economische ontwikkeling in vergelijking met start-ups. Deze groep wordt onderbelicht in het GIP. Vlaanderen heeft op dit moment projectoproepen en investeringsfondsen voor scale-ups. Ook Wallonië (vanuit het kabinet van Minister Marcourt) ondersteunt scale-ups, door het verschaffen van terugvorderbare voorschotten later in de innovatiecyclus. De Raad adviseert om in het GIP ook dergelijke specifieke close-to-market ondersteuningsmaatregelen te voorzien voor scale-ups. Een voorbeeld kan zijn het expliciet integreren van scale-ups in het numeriek fonds of het opstellen van projectoproepen voor scale-up clusters.

Nieuwe begunstigden

De Ordonnanties laten subsidies aan non-profit actoren en het financieren van niet-technologische innovatie toe. De Raad uit een bezwaar tegenover deze openstelling en maant aan tot voorzichtigheid aangaande de kwaliteitscriteria voor deze groep:

- Economische valorisatiecriteria. De gewestelijke subsidies hebben economische valorisatie als doel. Hoe worden niet-technologische innovaties (economisch) gevaloriseerd? Welke criteria worden gehanteerd? Een voorstel kan zijn om een non-profit actor te financieren bij de participatie in een project met een economische finaliteit dat door een onderneming, onderzoekscentrum of universiteit wordt getrokken. Ook kan het toegekende deel van het budget aan non-profit actoren worden beperkt.
- Kwaliteitscriteria voor de non-profit actoren. Het toetsingscriterium voor de universiteiten is academische excellentie; voor ondernemingen, die doelen op het verhogen van hun zakencijfer en winstmarge via het aanbieden van innovatieve producten op basis van autonome financiering, is dit de sociale en economische uitkomst. Op dit moment zijn weinig standaarden voorhanden om kwaliteitscriteria voor non-profit actoren af te bakenen. Ze vertegenwoordigen tevens een zeer diverse groep, die ook belangen- en drukkingsgroepen kan omvatten wat een risico voor objectiviteitsverlies en conflicts-of-interest met zich mee brengt.

Meer specifiek wat betreft Doctiris en innovatiecheques:

- Doctiris. De uitbreiding van Doctiris naar vzw's wordt door de Raad gezien als een goed voorbeeld van het objectiveren van de complementaire samenwerking tussen vzw's, universiteiten en ondernemingen.
- Innovatiecheques. Voor welke specifieke non-profit actoren worden innovatiecheques (cf. actie 16) geopend? Het is belangrijk te waken over de wetenschappelijke kwaliteit van de dienstverlener en, voor de begunstigde, over de mogelijkheden tot economische valorisatie.

Communicatie

Het GIP 2016-2020 en de Ordonnanties omvatten een breed spectrum aan ondersteuningsmaatregelen, waarvoor een ruimer budget beschikbaar is dan voorheen het geval was. Een dergelijk aanbod van maatregelen kan verwarring bij de gebruikers met zich meebrengen. De Raad wijst op het belang van een gedegen communicatiestrategie over de door het Gewest voorgestelde ondersteuningsmaatregelen en beslist om een werkgroep “communicatie en sensibilisering” op te richten.

Interregionale samenwerking (Ordonnanties)

De Raad acht de criteria voor (inter)gewestelijke samenwerking te strikt en stelt voor om inter-gewestelijke samenwerkingen niet in te kapselen in een “boekhoudkundige oefening” die zich richt op een precisie-meting van een al dan niet gegarandeerde reciprociteit bij elk van de acties. Daarentegen adviseert de Raad aan om te waken over de globale reciprociteit van alle acties met een interregionale component. De Raad begrijpt het politieke belang van reciprociteit maar vindt het niet noodzakelijk om hiervoor een al te strikt wettelijk kader te voorzien. Veeleer onderschrijft hij het belang van een goede dialoog tussen politiek en de administraties.

De financiering van economische activiteiten bij onderzoeksinstituten (Ordonnanties)

Het deel over de financiering van economische activiteiten van onderzoeksinstituten of de financiering van een onderzoekscentrum met economische activiteiten is moeilijk te begrijpen in de tekst (Ordonnantie 1, artikel 2, paragraaf 2). Er moet een verduidelijking komen in de toelichting die toelaat om het toepassingsveld van Ordonnantie 1 helderder uit te leggen voor onderzoeksinstituten die de grens van 20% aan economische activiteiten overschrijden. De definitie van economische activiteit en de interpretatie van de 20% regel die toelaat een onderzoeksinstituut gelijk te stellen aan een onderneming roept vragen op bij de leden van de Raad. Hoe berekent men 20% van de globale jaarlijkse capaciteit van een onderzoeksinstituut?

De specifieke kwalificatie van het project (met economische of niet economische finaliteit) die wordt voorgelegd voor een financieringsaanvraag bepaalt de wettelijke basis en het percentage van tussenkomst. Een moeilijk te begrijpen aspect is in dit geval de noodzaak van een “statutaire” kwalificatie van een onderzoeksinstituut of onderneming. Welke is de “betreffende entiteit” in de kwalificatie? Is dit de onderzoeksinstituut in zijn geheel of haar verschillende deelaspecten?

Hoe moet, op het Brusselse niveau, de voorwaarde worden geïnterpreteerd die stelt dat economische activiteiten “louter ondergeschikt” en “direct gerelateerd aan en noodzakelijk voor de werking van de onderzoeksinstituut” zijn?

De Raad adviseert een duidelijke communicatie over de afbakening van economische activiteiten en een ondubbelzinnige vermelding in de teksten.

Bijkomende opmerkingen

Formulering

Benoeming van de actoren en (juridische) formulering kunnen duidelijker. De Raad adviseert om de termen “financieringspool”, “begeleidingspool” en “huisvestingspool” helder te omschrijven en de terminologie gebruikt in de Ordonnanties coherent te maken met diegene gebruikt in het GIP. Voorts adviseert hij om het statuut van actoren zoals deze polen en de universiteiten te verduidelijken: zijn ze begunstigen of beheerders?

Uitvoeringsmodaliteiten

De uitvoeringsmodaliteiten van bepaalde programma's zijn erg -soms té- gepreciseerd. Bij Doctiris wordt bijvoorbeeld zeer expliciet ingegaan op de evaluatiecriteria van de doctorandus in kwestie. Dergelijke aanpak laat weinig ruimte voor de procesmatige bijsturing en de ontwikkeling van het programma over de tijd. De vereiste om het universitaire team, de industriële partner en de doctorandus op voorhand te bepalen maakt het op poten zetten van dergelijke projecten erg complex en lijkt het aantal projecten te beperken. Op zich is het voldoende om de projectevaluatie op een bilateraal team van een universiteit en een onderneming af te stemmen. De twee partners hebben dan tot doel om de voor hen best geschikte kandidaat aan te werven wanneer het project is goedgekeurd. Op basis hiervan adviseert de Raad om meer flexibiliteit in de Ordonnanties op te nemen.

Innovatiecyclus

De huidige sequentie van de ondersteuning voor POC, Launch en Pre-seed in de innovatiecyclus wordt positief onthaald door de Raad, maar vraagt om een naadloze coördinatie in het geval van dossiers en, daarbij aansluitend, een sterke administratieve vereenvoudiging. Op dat vlak ziet de Raad ruimte voor verbetering in de toekomst.

Overhead

De huidige overhead vermeld in de Ordonnanties werd overgenomen van de Europese regelgeving en bedraagt 10%, het minimale criterium. In Wallonië, bijvoorbeeld, bedraagt deze 15%. De Raad vraagt zich af of, enerzijds, een harmonisering nodig is met de andere Gewesten, landen en/of Europese programma's, of anderzijds moet worden onderhandeld over de berekeningsmodaliteiten van overhead kosten tussen de financieringsinstelling en de begunstigde.

Bronnen

✓ Gewestelijk Innovatieplan 2016-2020 en de nieuwe OOI Ordonnanties.

RAAD VOOR HET WETENSCHAPSBELEID
BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST